

Discurs pronunciat a l'acte d'investidura com a Doctor Honoris Causa per la Universitat de Barcelona*

Paulo Freire

L'experiència que he tingut, al llarg de la vida, de participar en situacions com aquesta, no ha estat capaç de burocratitzar el meu ésser perquè, ara i aquí, pugui parlar fredament, amb els sentiments continguts, com si estigués automatitzat o programat per captenir-me d'una certa manera en aquest moment o qualsevol altre de solemnitat.

Al contrari, ara i aquí, estic obert al que s'esdevé en aquest acte, que entenc com a acte original i no com a pura repetició d'actes anteriors, amb prou feines semblants a aquest.

Cada vegada que rebo homenatges com aquest sento que experimento homenatges diferents, amb esperit propi, malgrat la presència d'un ritual acadèmic carregat de la tradició quasi sempre necessària. Igualment, de cerimònia en cerimònia, encara que no hi hagués procediments que revelen traços culturals, marques històriques, tradicions pròpies de cada universitat que em fa doctor, per a honra meva, tot i que una cerimònia repetís l'anterior formalment, jo em reinventaria en la manera de sentir-me, de veure'm, d'expressar-me en el context de la cerimònia.

La curiositat en la vida, entorn de la vida, la creativitat, la satisfacció de les necessitats a què es troba lligat l'acte de conèixer, tot això implica activitat metòdica, processos, rutina. La vida ens posa davant del problema de saber fins a quin punt som capaços o no, sense prescindir de la rutina, d'escapar-nos de la rutina de la vida mateixa. Fins a quin punt ens mantenim creadors, inquiets, insatsifets; fins a quin punt continuem essent capaços de preguntar-nos sempre i de no plegar mai d'espantar-nos.

Per això, ara i aquí, em sento com si aquesta fos la primera vegada que una Universitat m'atorga el títol de Doctor *Honoris Causa*. Per això durant tota l'estona d'aquesta cerimònia he viscut intensament les emocions reals que m'envaeixen.

Tanmateix hi ha una cosa que vaig repetint en celebracions com aquesta i en les que a vegades he de parlar.

* Llegit en castellà per Paulo Freire al Paranimf de la Universitat de Barcelona el dia 2 de febrer de 1988.

Evito de fer discursos formals o discursos àdhuc no tan formals sobre temes del meu camp de reflexió.

Fins ara m'he estimat més parlar amb paraules de benvolença, d'agraïment o de reconeixement per l'estímul i el repte que rebo d'Universitats com la vostra.

Paraules de benvolença i de reconeixement en què parlo de la meva gratitud envers l'Elza, a qui vaig deure i dec tant i tant, i que vaig estimar tant i que mai no oblidaré. Certament, amb l'Elza vaig aprendre un món de coses, però, sobretot, hi vaig aprendre que, com més estimem, més podem estimar. Hi vaig aprendre la força de la comprensió, el poder de la grandesa d'esperit, de la humilitat, la importància de la capacitat de no idealitzar aquell o aquella que estimem, d'entendre'l o entendre-la en la seva indigència, en les seves limitacions. Hi vaig aprendre que l'amor que allibera és aquell en què els amants *romanen* perquè *poderi marxar* i *marxen* si s'estimen més no quedar-se. Lliurement es queden o marxen.

Hi vaig aprendre que cal la passió en l'acte d'estimar, però no n'hi ha prou. Si, d'una banda, la passió no s'allarga en amor i, de l'altra, l'amor no drit en la passió no amplia la passió de manera que doni significat a cada pas, a cada moviment, moren la passió i l'amor.

Justament vaig anar aprenent tant amb ella i ensenyant-li, a ella, alguna cosa, que vaig créixer i junts vàrem créixer. Fou aprenent amb ella que no és possible un amor fort, gran, veritable que sigui immune al dolor i indiferent al gaudi, que vaig entendre la inviabilitat, per als qui estimen, tant de la satisfacció que immobilitza com de la insatisfacció que només inquieta. Només estimem plenament en la tensió dialèctica entre la pau i la inquietud, entre romandre i marxar, entre la por i el coratge d'estimar, de viure, de morir, de renéixer.

Fou amb el seu ensenyament que vaig aprendre, que vaig confirmar, ja sense ella al món, que per viure m'hauria de tornar a obrir a la vida. I és perquè amb ella vaig aprendre i reaprendre a viure, que ara, aquí, en una celebració acadèmica no temo de parlar així, parlar així de la bellesa de la vida.

Rebo, ara i aquí, aquesta consideració acadèmica precisament perquè, per mi mateix i per la influència de l'Elza, a qui avui s'uneix la presència de la Nita, mai no vaig dicotomitjar el plaer de viure, d'estimar, del plaer de conèixer més rigorosament el món.

Mai no vaig acceptar que hi pogués haver incompatibilitat entre una actitud científica i el plaer de viure.

També m'agradaria, ja que dic paraules de benvolença i de reconeixement, subratllar aquí quant que vaig deure i continuo devent, en el procés de la meva formació permanent, no tant a la pràctica acadèmica intensa que he tingut, com a treballadors de camps i ciutats de diferents parts del món; a pagesos i treballadors urbans, dones i homes amb els quals vaig aprenent i, en aprendre amb elles i ells, igualment vaig ensenyant. Aprenent i ensenyant que no és possible canviar les persones, embellir el món, sense transformar-ne radicalment les estructures.

Cada vegada que em complimenten com ara, penso en ells i elles, treballadores i treballadors del camp i de la ciutat, d'Amèrica Llatina, d'Àfrica, del món, amb molts dels quals he estat, anant a la recerca de temps mil·lors.

Finalment vull agrair a la Universitat de Barcelona, a les autoritats, als professors i professores i al cos administratiu l'honra de fer-me un dels seus doctors.

Ara em sento més responsabilitzat que no abans i prometo fer tot el que pugui per no ser desmereixedor de la confiança posada en mi.